

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชุมชนตำบลประแส

เทศบาลตำบลปากน้ำประแส จังหวัดระยอง

เทศบาลตำบลปากน้ำประแสมีนโยบายสนับสนุนการสร้างคุณภาพชีวิตของชาวบ้านในตำบลให้ดีขึ้น จึงทำการจัดประชาคมตำบล เพื่อปรึกษาหารือกับกลุ่มผู้นำชุมชน และสอบถามความต้องการของชาวบ้าน เพื่อให้ได้เกิดประโยชน์กับทุกฝ่ายมากที่สุด โดยการประชาคมมีความต้องการสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ สถานที่ออกกำลังกายของชาวบ้าน และต้องการให้เป็นพิพิธภัณฑ์ทางประวัติศาสตร์ของชุมชน ดังนั้นทางเทศบาลจึงเกิดแนวคิดที่จะสร้างสวนสาธารณะให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ในตำบล

วิถีใหม่

ปี 2543 เทศบาลตำบลปากน้ำประแส ดำเนินการพัฒนาสวนสาธารณะให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว พิพิธภัณฑ์ทางประวัติศาสตร์ของชุมชน เพื่อเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชนในจังหวัดระยอง

ข้อมูลพื้นฐานปีปัจจุบัน
: ปี พ.ศ. 2547

อำเภอ: แกลง

จังหวัด: ระยอง

ประชากร: 5,608 คน

พื้นที่: 4.87 ตร.กม.

ประเภทท้องถิ่น :
เทศบาลตำบล

การเลือกตั้ง : ทางอ้อม

ผลงานที่ได้ดำเนินการ

1. เทศบาลขอใช้พื้นที่จำนวน 30 ไร่จากกรมเจ้าท่า เพื่อสร้างสวนสาธารณะ และการทำขอเรือรบหลวงประแส (ลำที่2) จากกองทัพเรือหลังจากปลดระวางประจำการแล้วมาจัดตั้งเป็นอนุสรณ์บริเวณปากแม่น้ำประแส เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวและพิพิธภัณฑ์ ตลอดจนสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของชาวจังหวัดระยอง
2. การดำเนินการด้านสถานที่
 - เตรียมสถานที่ / ตั้งเรือรบหลวงประแส
 - พัฒนาพื้นที่บริเวณสวนสาธารณะ
 - จัดทำพิพิธภัณฑ์

การระดมทรัพยากร

เงินสนับสนุนโครงการ	โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชุมชนได้รับการสนับสนุนจากเทศบาล เป็นทั้งหมด 15,900,000 บาท สำหรับ
	-เตรียมสถานที่ / ตั้งเรือรบหลวงประแส เป็นเงิน 6,000,000 บาท
	-พัฒนาพื้นที่บริเวณสวนสาธารณะ เป็นเงิน 1,800,000 บาท
	-จัดทำพิพิธภัณฑ์ เป็นเงิน 2,600,000 บาท
	-ค่าจ้างเหมาก่อสร้าง เป็นเงิน 5,450,000 บาท

-ค่าใช้จ่ายอื่นๆ

เป็นเงิน 50,000 บาท

อุปกรณ์/เครื่องมือ	1. เรือรบหลวงประแส	จำนวน 1 ลำ
	2. พิพธิภักดิ์	จำนวน 1 แห่ง
บุคลากร	1. เจ้าหน้าที่ของเทศบาล	จำนวน 3 คน

ขั้นตอนในการดำเนินการ

วัน/เดือน/ปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
ปลายปี 2542	-เทศบาลมีแนวนโยบายเกี่ยวกับการสร้างคุณภาพชีวิตให้กับชาวบ้าน	-เทศบาล/ประชาคมตำบลประแส
กุมภาพันธ์ 2543	-มีการทำประชาคมตำบลปากน้ำประแสเกี่ยวกับการจัดสร้างสวนสาธารณะและแหล่งความรู้ของชุมชน	-เทศบาล/ประชาคมตำบลประแส
กุมภาพันธ์ 2544	-เทศบาลดำเนินการขอใช้ที่ดินจากกรมเจ้าท่าและขอเรือรบหลวงประแสที่ปลดระวางมาจัดตั้งในบริเวณดังกล่าวด้วย ในวันที่ 5 กุมภาพันธ์เทศบาลทำหนังสือและประสานงานขอเรือรบหลวงประแส (ลำที่ 2) จากกองทัพเรือหลังจากปลดระวางประจำการแล้วมาจัดตั้งเป็นอนุสรณ์บริเวณปากแม่น้ำประแส เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวและพิพธิภักดิ์ตลอดจนสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	-เทศบาลตำบล/กรมเจ้าท่า/กองทัพเรือ
มีนาคม 2544	-เสนอโครงการเข้าสู่สภาเทศบาลเพื่อพิจารณาและการอนุมัติงบประมาณการดำเนินการ	-เทศบาลตำบลปากน้ำประแส
พฤษภาคม 2544	-หลังจากได้รับการอนุมัติการดำเนินการจากสภาเทศบาล ได้เริ่มโครงการโดยการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการตามรายละเอียดในข้างต้น	-นายกเทศมนตรี / สภาเทศบาล
2545	-สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดระยองทำการวางแผนในการจัดสวนสาธารณะ เตรียมสถานที่ -สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดระยองออกแบบสถานที่ก่อสร้าง สถานที่ตั้งเรือรบหลวงประแส -ปรับปรุงสถานที่ในการจัดทำฐานตั้งเรือรบหลวงประแส -พัฒนาพื้นที่บริเวณสวนสาธารณะ -จัดทำพิพธิภักดิ์	-เทศบาลตำบลปากน้ำประแส/กรมผังเมือง/สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดระยอง
กลางปี 2546	-เทศบาลนำเรือรบหลวงประแสตั้งบริเวณฐานเพื่อให้เป็นแหล่งรวมความรู้ประวัติศาสตร์ของชุมชน	-เทศบาลตำบลปากน้ำประแส

หน่วยงานที่เข้าร่วมดำเนินการ

-- หน่วยงาน/องค์กร --	-- บทบาทความร่วมมือ --
จังหวัดระยอง กองทัพเรือ สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดระยอง บริษัทเอกชน กรมเจ้าท่า ประชาคมตำบลประแส	ประสานงานในการขอเรือรบประแสกับกองทัพเรือเนื่องจากต้องขออนามของจังหวัด ให้การสนับสนุนการดำเนินการและให้เรือรบประแสที่ปลดระวางมาจัดตั้งเป็นอนุสรณ์ที่ปากอ่าวประแส ออกแบบสถานที่ก่อสร้าง สถานที่ตั้ง วางแผนในการจัดสวนสาธารณะ การเตรียมสถานที่ เป็นผู้รับเหมาก่อสร้างฐานที่ตั้งเรือและสวนสาธารณะพิพิธภัณฑ์ - สนับสนุนด้านสถานที่ในการจัดสวนสาธารณะเพื่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ - ให้คำแนะนำในการดำเนินการ

ประเมินผลความสำเร็จ

ก่อนการดำเนินการ

1. ชาวบ้านในตำบลปากน้ำประแสมีความต้องการแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ และสถานที่ออกกำลังกายในชุมชน เพื่อพักผ่อนหลังจากทำงานเสร็จสิ้นในช่วงเย็น แต่สวนสาธารณะในตำบลที่มีอยู่ยังไม่ได้รับการปรับปรุงให้เป็นแหล่งพักผ่อนกับคนในท้องถิ่น

หลังการดำเนินการ

1. ชาวบ้านในตำบลปากน้ำประแสได้รับผลประโยชน์จากโครงการนี้มาก ได้มีแหล่งพักผ่อนหย่อนใจในชุมชนหลังจากเสร็จจากการทำงานได้มาพักผ่อน ออกกำลังกาย และเป็นอนุสรณ์ในการสร้างความภาคภูมิใจในชุมชน โดยในแต่ละวันชาวบ้านจะมาพักผ่อนในสวนสาธารณะแห่งนี้ประมาณ 100 ราย

2. การสร้างอนุสรณ์สถานและนำเรือรบหลวงประแสมาตั้งไว้ เพื่อให้เป็นแหล่งศึกษาประวัติศาสตร์และความภาคภูมิใจของชุมชน ทำให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ของชุมชนและจังหวัดระยองมีโอกาเป็นแหล่งสร้างรายได้ให้กับชาวบ้าน ซึ่งมีนักท่องเที่ยวให้ความสนใจมาเยี่ยมชมเดือนละประมาณ 300 ราย ส่งผลให้ชาวบ้านในชุมชนได้มีโอกาสนำสินค้า อาหาร มาจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว

อุปสรรคและการแก้ไขปัญหา

อุปสรรค	แนวทางแก้ไข
1. การติดต่อประสานในระยะเริ่มต้นมีปัญหาพอสมควร เนื่องจากองค์กรที่ประสานงานยังไม่เข้าใจ เจตนาที่แท้จริง วัตถุประสงค์ในการดำเนินการของเทศบาลที่ต้องการสร้างแหล่งพักผ่อนและการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์	1. การสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน ด้วยการที่นายกเทศมนตรีอธิบาย ถึงวัตถุประสงค์การดำเนินการ และแสดงเจตจำนงให้เห็นความตั้งใจจริงของเทศบาล และผลที่จะได้รับตามมาสู่ชุมชน และบางครั้งอาศัยความช่วยเหลือจากบุคคลที่องค์กร / หน่วยงาน ให้ความเคารพนับถือเป็นผู้ประสานให้ก่อน
2. ขั้นตอนการดำเนินการมีปัญหาเรื่องที่ดินที่มีความเหมาะสมในการก่อสร้าง	2. เทศบาลขอความช่วยเหลือจากกรมเจ้าท่าซึ่งเป็นผู้ดูแลที่ดินสาธารณะประโยชน์แห่งนี้ และได้รับการสนับสนุนให้ใช้ประโยชน์ได้

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

โครงการนี้เกิดจากการประสานความร่วมมือกันระหว่างองค์กรต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ตั้งแต่ในส่วนของการจัดประชาคม เทศบาลมีบทบาทในการขับเคลื่อนโครงการอย่างมาก และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการผลักดันและตัดสินใจในทางเลือกนโยบายระดับท้องถิ่น รวมทั้งความสัมพันธ์ทางการเมืองภายใต้โครงสร้างอำนาจหลักในระดับชุมชนและในระดับจังหวัดที่มีส่วนผลักดันอยู่เบื้องหลัง

ความยั่งยืนในการดำเนินการ

1. โครงการนี้เริ่มต้นจาก แผนนโยบายของเทศบาลในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวบ้านในตำบลประแส ในส่วนของทางเลือกนโยบายที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านใด นั้น เริ่มต้นด้วยการทำประชาคมของชาวบ้านประแสว่าต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านใด ผลสรุปของการทำประชาคมตำบล พบว่า ชาวบ้านต้องการที่จะให้เทศบาลสร้างสวนสาธารณะในชุมชนแต่เป็นสวนสาธารณะแห่งการเรียนรู้ การผลักดันนโยบายภาคชาวบ้านจึงเกิดขึ้นให้เทศบาลได้ดำเนินการต่อไป
2. การร่วมมือกันในชุมชน เทศบาล ประชาคม ผู้นำชุมชน ชาวบ้าน ในการผลักดันโครงการให้เกิดการดำเนินการเป็นปัจจัยอีกประการที่ทำให้โครงการต้องดำเนินต่อไป เพราะการเกิดขึ้นของโครงการไม่ได้เกิดจากกลุ่มการเมือง หรือกลุ่มผลประโยชน์ในท้องถิ่นเป็นผู้กระทำการที่จะเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ ทั้ง การเมือง หรือเศรษฐกิจ
3. หน่วยงานองค์กรภายนอกที่ให้การสนับสนุน เป็นปัจจัยอีกประการและมีความสำคัญอย่างมากในการดำเนินการ เพราะในขั้นตอนการดำเนินการเทศบาลไม่มีศักยภาพเพียงพอที่จะดำเนินการด้วยตนเองเพราะมีข้อจำกัดอยู่หลายประการ การดำเนินการจึงต้องอาศัยการประสานความร่วมมือในการดำเนินการกับกลุ่มองค์กรต่างๆ ในหลายประการ ซึ่งเป็นผลให้การดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีความต่อเนื่อง

บทเรียน

การส่งเสริมให้คนในชุมชนเห็นถึงศักยภาพและจุดแข็งของพื้นที่ เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความผูกพันระหว่างคนในชุมชนกับท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ ซึ่งจะนำมาสู่การพัฒนาในหลายๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นในส่วนของการระดมความคิดริเริ่มในการจัดตั้งรวมกลุ่ม การเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการทำงาน เปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้ตัดสินใจนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าจะดำเนินการอะไร ทำให้ชาวบ้านได้เข้าส่วนร่วมกับการบริหารจัดการท้องถิ่นอย่างแท้จริง

ความเป็นไปได้ในการถ่ายทอดประสบการณ์

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำรูปแบบวิธีการของเทศบาลตำบลปากน้ำประแสมาดำเนินการได้ โดยควรคำนึงถึงการสร้างเครือข่ายในการขอความร่วมมือ เพราะดำเนินการกิจกรรมหลักในโครงการสำเร็จได้เพราะอาศัยความร่วมมือ ประสานงานจากองค์กรต่างๆ สภาพการเมืองท้องถิ่นต้องมีเสถียรภาพ และที่สำคัญที่สุดภาคประชาชนต้องมีความเข้มแข็งในการผลักดันนโยบายระดับท้องถิ่น

แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม

ชื่อ-นามสกุล : นายไชยรัตน์ เอื้อตระกูล
ตำแหน่ง : นายกเทศมนตรี
หน่วยงาน : เทศบาลตำบลปากน้ำประแส
ที่อยู่ : ซอยแสมผู้ หมู่ที่ 2 ตำบลปากน้ำประแส อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง
โทรศัพท์ : (038) 674-834

ชื่อ-นามสกุล : นายฉัตรชัย สมบัติศรี
ตำแหน่ง : ปลัดเทศบาล
หน่วยงาน : เทศบาลตำบลปากน้ำประแส
ที่อยู่ : ซอยแสมผู้ หมู่ที่ 2 ตำบลปากน้ำประแส อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง
โทรศัพท์ : (038) 674-834, (06) 318-0771

ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีที่มีการริเริ่มวิถีนใหม่ : พ.ศ. 2543

ประเภทของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	เทศบาลตำบล
สถานที่ตั้ง	ซอยแสมผู่ หมู่ที่ 2 ตำบลปากน้ำประแส อำเภอกะเลง จังหวัดระยอง 21110
ขนาดพื้นที่	4.87 ตารางกิโลเมตร
จำนวนพนักงานและลูกจ้าง	40 คน ทั้งหมด 8 คน ข้าราชการ/พนักงานท้องถิ่น 10 คน ลูกจ้างประจำ 22 คน ลูกจ้างชั่วคราว
จำนวนประชากร	4,000 คน
จำนวนครัวเรือน	1,543 ครัวเรือน
ประชากรแฝง	300 คน
รายได้เฉลี่ยประชากร	200,000 บาท
ลักษณะของเมืองและ วิถีชีวิตประชาคม	สภาพพื้นที่ของตำบลปากน้ำประแสมีอาณาเขตติดกับทะเล เป็นพื้นที่ป่าชายเลนที่มีความอุดมสมบูรณ์ที่สุดในจังหวัดระยอง ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการประมงประมาณ 85% รายได้ส่วนใหญ่จึงมาจากการทำประมง และอาชีพการเลี้ยงสัตว์น้ำ บริเวณชายฝั่งป่าชายเลน โดยมีการเลี้ยงหอยแมลงภู่ และเลี้ยงหอยนางรม เทศบาลตำบลปากน้ำประแสเป็นเมืองท่าเก่าแก่ประมาณ 60-70 ปี เคยเป็นเมืองที่มีความเจริญรุ่งเรืองสูง แต่ลดความเจริญลงเมื่อเกิดถนนสุขุมวิท ตำบลปากน้ำประแสจึงกลายเป็นเมืองปิด โดยเทศบาลตำบลปากน้ำประแสมีประเพณีสำคัญที่เก่าแก่มากกว่า 100 ปี คือ งานประเพณีทอดผ้าป่ากลางน้ำ ในพื้นที่เทศบาลตำบลปากน้ำประแส มีสินค้าขึ้นชื่อคือ ปลากรอบ 3 รส และเทศบาลมีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้เทศบาลตำบลปากน้ำประแสเป็นเมืองเปิดโดยโครงการสะพานข้ามแม่น้ำประแส พัฒนาอาหารท้องถิ่นให้มีชื่อเสียง และการนำเรือรบประแสขึ้นเกยฝั่งที่ปากน้ำประแส